

David Hutt - Giai đoạn thiết lập cho triều đại thế hệ tiếp theo của Campuchia

Stage set for Cambodia's next-gen dynasty

A preordained election victory for ruling CPP presages imminent and far-reaching handover of power by David Hutt July 24, 2023

Biên dịch: GaD

26/7/2023

Thủ tướng chờ ghế Campuchia, Hun Manet, người mà nhiều người trong cuộc nói rằng không có góc cạnh cứng rắn như cha mình, Hun Sen. Ảnh: Wikimedia Commons

Một chiến thắng bầu cử định trước cho CPP cầm quyền báo trước sự chuyển giao quyền lực sắp xảy ra và sâu rộng.

Đảng cầm quyền của Campuchia đã giành thêm một chiến thắng vang dội nữa trong một cuộc tổng tuyển cử “không tự do và không công bằng”, bỏ túi tất cả trừ 5 trong số 125 ghế quốc hội có thể tranh cử, theo kết quả không chính thức mới nhất.

Chiến thắng dành cho Đảng Nhân dân Campuchia (CPP), nắm quyền từ năm 1979, đã được đảm bảo sau khi đảng này loại đối thủ khả thi duy nhất của mình khỏi cuộc bỏ phiếu hồi tháng Năm.

Câu hỏi thực sự là có bao nhiêu người sẽ đi bỏ phiếu trong cuộc bầu cử vào Chủ nhật và bao nhiêu người sẽ chú ý đến lời kêu gọi của các nhà lãnh đạo đối lập bị lưu đày và cấm tẩy chay cuộc bầu cử hoặc làm hỏng lá phiếu của họ.

Sau khi các điểm bỏ phiếu đóng cửa vào tối Chủ nhật, Ủy ban Bầu cử Quốc gia (NEC) đưa ra tỷ lệ cử tri đi bầu là 84%, cao hơn một chút so với cuộc tổng tuyển cử cuối cùng vào năm 2018.

“Điều này cho phép chúng tôi kết luận rằng người dân của chúng tôi đã tham gia vào phong trào dân chủ ở Campuchia,” Thủ tướng Hun Sen nói trong một tin nhắn thoại trên mạng xã hội vào tối Chủ nhật, theo truyền thông địa phương.

“Họ muốn duy trì sự hài hòa và thịnh vượng hiện có và liên tục, đồng thời muốn thoát khỏi nhóm cực đoan luôn gây ra sự hủy diệt,” ông nói thêm, đề cập đến lãnh đạo đối lập lưu vong.

Tối Chủ nhật, một phát ngôn viên đảng cầm quyền cho rằng có thể 300 ngàn phiếu bị hỏng, đây dường như là một con số thấp.

Có gần 600.000 phiếu bầu bị hỏng tại cuộc tổng tuyển cử năm 2018, tức gần 1/10 số phiếu bầu, nhiều hơn nhiều so với tỷ lệ cử tri đã bỏ phiếu cho đảng đứng thứ hai.

Đảng bảo hoàng Funcinpec, chỉ nhận được 1,2% phiếu bầu trong cuộc bầu cử cấp xã năm ngoái, được cho là đã giành được gần 1/10 số phiếu phổ thông vào Chủ nhật, giành được năm ghế trong quốc hội, theo kết quả không chính thức.

Hun Sen, người sẽ bước sang tuổi 71 vào tháng tới, đã cai trị Campuchia từ năm 1985, khiến ông trở thành người đứng đầu chính phủ tại vị lâu nhất trên thế giới.

Trong những năm gần đây, nhà độc tài tự phong đã củng cố một chế độ cai trị “cá nhân chủ nghĩa” đối với Campuchia, hiện là một quốc gia độc đảng trên thực tế.

Kể từ đầu năm, chính phủ đã đóng cửa các tờ báo độc lập, quấy rối một xã hội dân sự vốn đã bị bao vây, và áp đặt các bài kiểm tra lòng trung thành đáng sợ trên tất cả các lĩnh vực của xã hội.

Ước tính khoảng 6 ngàn người ủng hộ phe đối lập đã bỏ sang đảng cầm quyền, hoặc vì bị đe dọa hoặc vì lợi ích tài chính, chỉ riêng năm nay, theo truyền thông ủng hộ chính phủ.

Các nhà phân tích cho biết, đôi khi hành động của Hun Sen có vẻ “hoang tưởng”.

Đảng Ánh nến đối lập, giành được khoảng 1/4 số phiếu trong cuộc bầu cử địa phương năm ngoái, đã bị rung chuyển bởi các vụ kiện từ đảng cầm quyền, buộc nhiều lãnh đạo của đảng này phải rời khỏi đất nước hoặc từ chức. Tháng Năm, NEC tuyên bố đảng này bị loại khỏi cuộc bầu cử tháng Bảy do vấn đề kỹ thuật giấy tờ.

Phản ứng của nước ngoài

“Mỹ lo ngại rằng cuộc bầu cử quốc gia Campuchia ngày 23 tháng Bảy không tự do và không công bằng,” Bộ Ngoại giao Mỹ cho biết trong một tuyên bố vào sáng thứ Hai.

“Khi CPP cầm quyền thành lập chính phủ mới,” nó nói thêm, “các nhà chức trách có cơ hội cải thiện vị thế quốc tế của đất nước, bao gồm bằng cách khôi phục nền dân chủ đa đảng thực sự, chấm dứt các phiên tòa có động cơ chính trị, đảo ngược bản án của những người chỉ trích chính phủ, và cho phép các cơ quan truyền thông độc lập mở cửa trở lại và hoạt động mà không bị can thiệp.”

CPP cầm quyền đã kiểm soát tất cả 125 ghế trong quốc hội sau bầu cử năm 2018.

Trước cuộc bỏ phiếu đó, đảng đối lập khả thi duy nhất của đất nước, Đảng Cứu nguy Quốc gia Campuchia (CNRP), đã bị buộc phải giải tán vì bị cáo buộc âm mưu đảo chính do Mỹ hậu thuẫn. Thủ lĩnh Kem Sokha của nó đã bị bắt vì tội phản quốc và bị kết án 27 năm quản thúc tại gia hồi tháng Ba.

Các nghị sĩ CNRP bị mất ghế và hầu hết chạy ra nước ngoài, cùng với đồng sáng lập đảng Sam Rainsy, đang sống lưu vong.

Cuộc bầu cử cuối tuần trước do CPP cầm quyền tổ chức như một cuộc trưng cầu dân ý trên thực tế về kế hoạch của Hun Sen nhằm trao lại chức vụ thủ tướng cho con trai cả của ông, cựu tư lệnh quân đội Hun Manet, người đóng vai trò nổi bật trong các chiến dịch của đảng.

Vào đêm trước cuộc bầu cử, Hun Sen dường như đã xác nhận những nghi ngờ rằng việc kế vị triều đại của ông sẽ diễn ra vào tháng tới khi nội các mới được thành lập, vốn sẽ chứng kiến sự thay đổi thế hệ sâu rộng khi các ông lớn tuổi của đảng nhường chỗ cho những gương mặt trẻ trung, nhiều người là con cái hoặc người thân của họ.

“Trong ba hoặc bốn tuần nữa, Hun Manet có thể trở thành thủ tướng. Điều đó phụ thuộc vào việc Hun Manet có thể làm được hay không,” Hun Sen nói trong một cuộc phỏng vấn với Phoenix TV của Trung Quốc được phát sóng vào thứ Năm tuần trước.

Ngày hôm sau, Hun Manet, 45 tuổi, từng được đào tạo tại Mỹ và Anh, đã dẫn đầu cuộc vận động tranh cử vào ngày cuối cùng của đảng cầm quyền tại Phnom Penh, nơi cha ông vắng mặt.

Trước cuộc bầu cử Chủ nhật, lãnh đạo CNRP lưu vong đã kêu gọi người dân Campuchia làm hỏng lá phiếu của họ như một cách thể hiện mong muốn của họ về một sự lựa chọn đối lập có ý nghĩa. Họ nói rằng sẽ rất khó để tin vào kết quả chính thức.

“Việc kiểm phiếu đang diễn ra sau những cánh cửa đóng kín. Điều này sẽ cho phép NEC đưa ra bất kỳ số liệu nào họ muốn, nhưng sẽ không ai tin vào chúng,” Sam Rainsy nói với *Asia Times* tối Chủ nhật.

Mỹ, các quốc gia châu Âu, Nhật Bản và Australia từ chối cử quan sát viên bầu cử chính thức. Kamnotra, một hãng tin, đưa tin rằng 10 đảng chính trị tham gia cuộc bầu cử đã không đăng ký một đại lý để quan sát việc bỏ phiếu và kiểm phiếu.

Đảng cầm quyền đã gấp rút thông qua quốc hội hồi tháng trước, quy định việc xúi giục người khác làm hỏng lá phiếu là phạm tội, đồng thời loại bỏ bất kỳ ai không đủ tư cách tranh cử tương lai nếu không bỏ phiếu trong ít nhất hai cuộc bầu cử trước đó.

Hầu hết âm mưu trong ngày bầu cử tập trung vào một tài khoản Telegram do một nhà hoạt động đối lập thiết lập, trong đó hàng chục cử tri đã cố tình đăng những bức ảnh về những lá phiếu bị hư hỏng của họ. Hun Sen yêu cầu họ công khai xin lỗi nếu không sẽ bị truy tố.

Kế vị

Ngay cả sau khi từ chức thủ tướng tháng tới, Hun Sen vẫn được cho là sẽ thống trị chính trường. Ông sẽ vẫn là chủ tịch đảng cầm quyền, một vị trí có nghĩa là ông có thể đưa ra các chính sách và bổ nhiệm của đảng.

Một số nhà bình luận nghi ngờ rằng ông có thể tạo ra một vị trí nội các đặc biệt cho mình hoặc tìm cách trở thành chủ tịch Quốc hội hoặc Thượng viện, điều này có nghĩa là ông sẽ giữ quyền nguyên thủ quốc gia khi Quốc vương Norodom Sihamoni ra khỏi đất nước.

Ít ai mong đợi sự thay đổi thực sự sớm từ Phnom Penh. Có rất ít dấu hiệu cho thấy chính phủ sẽ mở ra nhiều không gian chính trị hơn cho các đảng đối lập, đặc biệt là trong khi chính phủ đang trải qua quá trình kế nhiệm lãnh đạo một lần trong một thế hệ.

Bộ máy quan liêu phình to sẽ cần phải được cắt giảm quy mô, điều này có thể làm nản lòng một số người đã từng kỳ vọng vào các cơ hội thăng tiến béo bở. Do đó, đảng cầm quyền sẽ tiếp tục cảnh giác trước những dấu hiệu bất đồng chính kiến.

Hun Manet, người đã theo học Học viện Quân sự ưu tú của Mỹ tại West Point, New York, và sau đó học tại Đại học New York và Đại học Bristol ở Anh, nói tiếng Anh trôi chảy và thường tỏ ra lịch thiệp hơn cha mình.

Thay vì hình ảnh gia trưởng của Hun Sen, Manet thể hiện lập trường thân thiện hơn, thường tạo dáng với những người hâm mộ trẻ tuổi.

Trong cuộc bầu cử hôm Chủ nhật, ông ra tranh cử một ghế trong quốc hội ở thủ đô Phnom Penh, thường là thành trì của phe đối lập.

Năm 2018, Manet được bổ nhiệm làm phó tổng tư lệnh Lực lượng vũ trang Hoàng gia Campuchia kiêm tư lệnh quân đội.

Ông cũng được giao phụ trách cánh thanh niên của đảng cầm quyền và điều hành Hiệp hội Bác sĩ Thanh niên Tình nguyện Samdech Techo, một tổ chức từ thiện liên kết với đảng đóng vai trò quan trọng trong nỗ lực tiêm chủng thành công của Campuchia trong đại dịch Covid-19.

Ông đã được phong tướng bốn sao trong năm nay trước khi từ chức khỏi quân đội để có thể tranh cử vào quốc hội.

Tuy nhiên, bất chấp nền giáo dục đắt đỏ ở phương Tây và sự thăng tiến nhanh chóng nhờ quân đội, Manet thường lặp đi lặp lại thế giới quan chính trị của cha mình.

Trước khi cuộc bỏ phiếu mở ra, Manet tuyên bố rằng quần chúng “đã cam kết bỏ phiếu cho CPP để đảm bảo một tương lai tươi sáng và thịnh vượng của quốc gia cho thế hệ tiếp theo,” ông nói với đám đông.

Về chiến dịch tranh cử, ông nói rằng chỉ CPP mới có thể duy trì hòa bình và ổn định, đồng thời cảnh báo rằng “những phần tử cực đoan”, nghĩa là CNRP hiện đã bị cấm, đang cố gắng “phá hoại cuộc bầu cử này”.

Asia Times đã liên hệ với CPP và Manet để xin bình luận.

Hun Sen đã nói rằng Hội đồng Bộ trưởng tiếp theo, nội các, sẽ được công bố vào cuối tháng 8.

Danh sách người được đề cử bị rò rỉ đã lưu hành trong nhiều tháng nhằm mục đích cho thấy rằng sẽ có một sự chuyển giao quyền lực sâu rộng, như *Asia Times* đã đưa tin tuần trước.

Hầu như tất cả các quan chức cấp cao của đảng cầm quyền, nhiều người ở độ tuổi 70, sẽ từ chức và được thay thế bởi một thế hệ quan chức trẻ hơn, chủ yếu là con cái họ. Theo danh sách bị rò rỉ, ít nhất một nửa thành viên nội các được đồn đại tiếp theo sẽ gồm người thân giới tinh hoa trong đảng hiện tại.

Theo dự kiến, Tea Seiha, tỉnh trưởng Siem Reap hiện tại, sẽ kế thừa Bộ Quốc phòng từ cha mình Tea Banh. Con trai của Bộ trưởng Nội vụ Sar Kheng sẽ đảm nhận vị trí của ông.

Con cái hoặc vợ/chồng của các nhân vật ưu tú khác của CPP, bao gồm cả Sok An quá cố và người đồng sáng lập đảng Chea Sim, được ưu tiên cho các vai trò cấp bộ trưởng. Hun Many, một người con khác của Hun Sen, cũng được cho là sẽ tham gia nội các.

Các nhà phân tích nói rằng quá trình kế nhiệm thế hệ đó sẽ đảm bảo sự ổn định trong đảng. Điều đó có nghĩa là các gia đình chính trị chính của đất nước sẽ duy trì mạng lưới bảo trợ

và tham nhũng của riêng họ, do đó duy trì phần lợi ích quyền lực, ngay cả khi gia đình Hun củng cố quyền cai trị cá nhân trên đất nước.

Tuy nhiên, vẫn còn phải xem Manet sẽ có mức độ độc lập như thế nào trên cương vị thủ tướng. Trước khi được bầu vào quốc hội trong cuộc bỏ phiếu hôm Chủ nhật, ông chưa từng giữ một chức vụ dân cử nào. Ông cũng không giữ một vai trò trong chính phủ.

Hun Sen được cho là sẽ đưa ra chính sách từ phía sau hậu trường, cũng như nhiều ông lớn trong đảng đã nghỉ hưu.

Người ta tin rằng Bộ trưởng Tài chính đáng tin cậy Aun Pornmoniroth, 57 tuổi, sẽ tiếp tục tại vị, sau khi đã củng cố quyền lực đối với các bộ kinh tế khác hồi những năm gần đây.

Tháng 3, chính phủ đã đưa ra một kế hoạch tổng thể về kinh tế dự kiến sẽ kéo dài đến năm 2050, kế hoạch mà chính quyền Manet non trẻ dự kiến sẽ tuân theo.

Một lĩnh vực mà Manet có thể lung lay là chính sách đối ngoại. Một số nhà phân tích cho rằng ông có thể cố gắng hàn gắn mối quan hệ với phương Tây đã xấu đi đáng kể kể từ năm 2017.

Washington đã cáo buộc Phnom Penh thực hiện một thỏa thuận bí mật cho phép quân đội Trung Quốc tiếp cận Căn cứ Hải quân Ream, ở phía tây nam Campuchia, hiện đang được tái phát triển với nguồn tài chính từ Bắc Kinh.

Mỹ và EU đã áp đặt biện pháp trừng phạt đối với Campuchia, mặc dù một số người cho rằng họ hiện đang muốn có quan hệ tốt hơn với Phnom Penh và có khả năng sẽ hạn chế những lời chỉ trích của họ đối với tình trạng chính trị của Campuchia.

Virak Ou, người sáng lập và chủ tịch tổ chức tư vấn Diễn đàn Tương lai cho biết: “Hun Manet sẽ cho họ cơ hội tham gia lại.

Người ta tin rằng Sok Chenda Sophea, hiện là người đứng đầu Hội đồng Phát triển Campuchia, một cơ quan chính phủ chịu trách nhiệm giám sát các khoản đầu tư nước ngoài, sẽ trở thành bộ trưởng ngoại giao mới vào tháng tới.

Ông dự kiến sẽ tập trung lại chương trình nghị sự của Bộ Ngoại giao vào việc thúc đẩy đầu tư hướng nội và đa dạng hóa thương mại, tránh xa vấn đề địa chính trị của “Chiến tranh Lạnh mới” giữa Mỹ và Trung Quốc mà Bộ này dường như đã tập trung vào trước đó.

Tuy nhiên, một sự sắp xếp lại chính sách đối ngoại lớn khó có thể xảy ra. Trung Quốc vẫn là đối tác thương mại và nhà đầu tư lớn nhất của Campuchia, và sự phục hồi kinh tế của đất nước, đặc biệt là trong lĩnh vực du lịch và bất động sản hiện đang thất bại, phụ thuộc vào sự bảo trợ liên tục từ Bắc Kinh.

Sophal Ear, phó giáo sư Trường Quản lý Toàn cầu Thunderbird, Đại học Bang Arizona, cho biết: “Hun Sen ở phía sau cũng có nghĩa là sự liên tục vì ông ấy duy trì, với các gia đình quyền lực khác, như gia đình Tea, [và] quan hệ chặt chẽ với Trung Quốc.

<https://asiatimes.com/2023/07/stage-set-for-cambodias-next-gen-dynasty/>

<https://nghiencuulichsu.com/2023/07/26>